

James Simon Galerie Berliinissä

Tarja Nurmi, arkkitehti SAFA

James Simon -galleria on uusi keskeisellä paikalla sijaitseva vierailukeskus ja taidegalleria rekonstruoidun Neues-museon ja Spree-joen varrella Berliinin Museosaarella. Arkkitehti David Chipperfieldin suunnittelema galleria on saanut nimensä taidemese-
naatti Henri James Simonin (1851–1932) mukaan.

Arkkitehti *David Chipperfieldin* toimisto tunnetaan Berliinissä erityisesti poikkeuksellisen kii-
telystä Museosaaren Neues Museumin entis-
tämisen ja uudistamistyöstä. Se kesti vuosia,
joista suuri osa meni metodien ja lähestymis-
tavan pohdiskeluun sekä monimutkaisten
käytännön asioiden ratkaisuun. Lopputulos on
vakuuttava yhdistelmä sodassa vaurioitunutta,
esille kaivettua ja entisöityä – sekä tietenkin
aivan uutta. Museossa on nähtävissä myös
poikkeuksellisen taidokasta betonin käyttöä,
erityisesti keskeisen hallin portaikossa. Neues
Museum tunnetaan muun muassa maailman-
kuulusta vetonaulastaan, kuningatar Neferti-
tin rintakuvasta.

Museosaaren ongelmana on ollut usean
museon yhteisen ja niitä logistisesti paran-
tavan rakennuksen puute. Tästä syystä pää-
tettiin toteuttaa eräänlainen sisääntulo- ja
galleriarakennus, jonka kautta on mutkaton
pääsy muihin museoihin. Uudessa rakennuk-
sessa tarjoutuu myös mahdollisuus kuunnella
luentoja, nauttia hyvästä ruoasta sekä auringon-
paisteesta että suorittaa ostoksia korkeata-
soisessa ja monipuolisessa museomyymälässä.
Museosaarella sijaitsevat muun muassa Per-
gamon-museo sekä Bode-museo. Kokonaisuut-
teen lasketaan kuuluvaksi myös *Carl Friedrich
Schinkelin* maineikas Altes Museum Lustagar-
tenin äärellä.

Heinäkuussa 2019 vihittiin käyttöön jo
kauan Berliinin kaupunkikuvassa keskeneräi-
senäkin näkynyt James Simon -galleria. Ber-
liiniläisessä kielenkäytössä tuleva galleria- ja

1 James Simon -galleria sijaitsee keskeisellä pai-
kalla Neues-museon ja Spree-joen varrella Berliinin
Museosaarella.

2 Sirot pohjaltaan neliön muotoisten pylväiden rivit
liittävät uudisrakennuksen Museosaaren muiden
rakennusten tematiikkaan.

3 Gallerian vieressä sijaitsee Chipperfieldin toimiston
suunnittelema Am Kupfergraben -taidegalleriaraken-
nus.

4

5

6

4 Galleriarakennuksen haastavat perustamisolosuhteet kanavan varrella tekivät hankkeesta erittäin vaativan.

5 Pääsisäänkäynti. Toinen sisäänkäynti galleriarakennukseen on katutasosta.

6 Terassilta pääsee suoravartista porrasta pitkin alas kanavan varrelle lähes veden pinnan tasolle.

sisääntulorakennus ehti jo saada lempinimen "Die teuerste Garderobe der Stadt – kaupungin kallein vaatenaulakko. Jo vaikeat ja haastavat perustamisolosuhteet kanavan varrella tekivät hankkeesta erittäin vaativan.

Varsinaisen vihkiäistilaisuuden pääpuhujana oli liittokansleri *Angela Merkel*, eikä syyttä: galleria on päätetty omistaa merkittävälle taidemesenaatti ja filantrooppi *James Simonille* (1851–1932), jonka muiston ja olemassaolon kansallissosialistit halusivat kokonaan hävittää, tämän juutalaisen syntyperän vuoksi. Juhlallisessa, mutta pienimuotoisessa vihkiäistilaisuudessa oli läsnä lukuisia Simonin jälkeläisiä ja seuraavana päivänä ovet avattiin kaikille berliiniläisille. Rakennuksen käyttöönotto olikin suuri ja hyväntuulinen mediatapaus. Vasta käytäntö tulee osoittamaan, kuinka talo ulkotiloineen palvelee tehtävässään. Ennuste on hyvä.

Haastava kohde

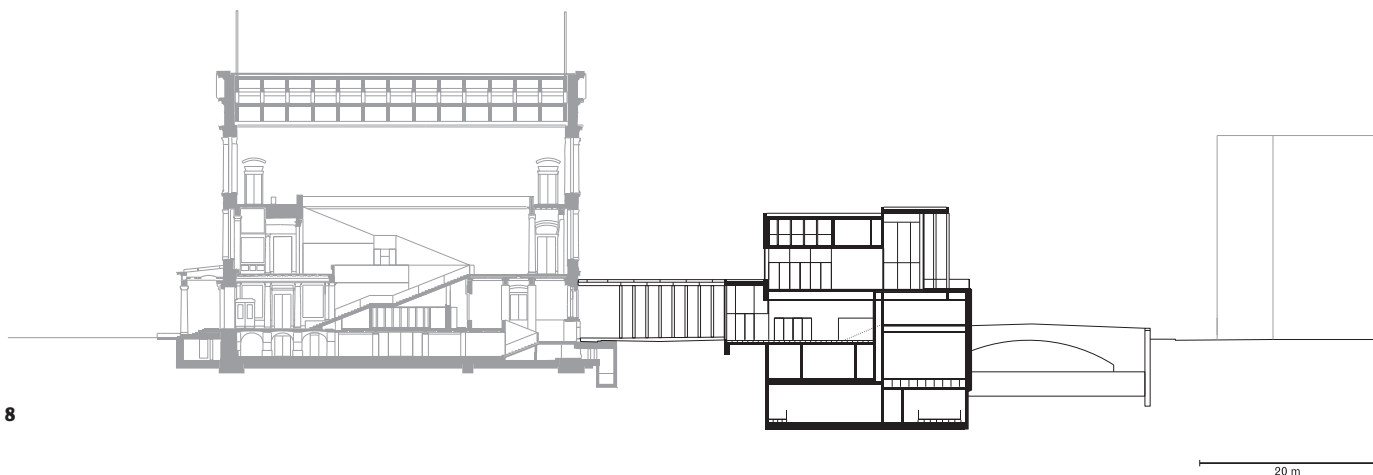
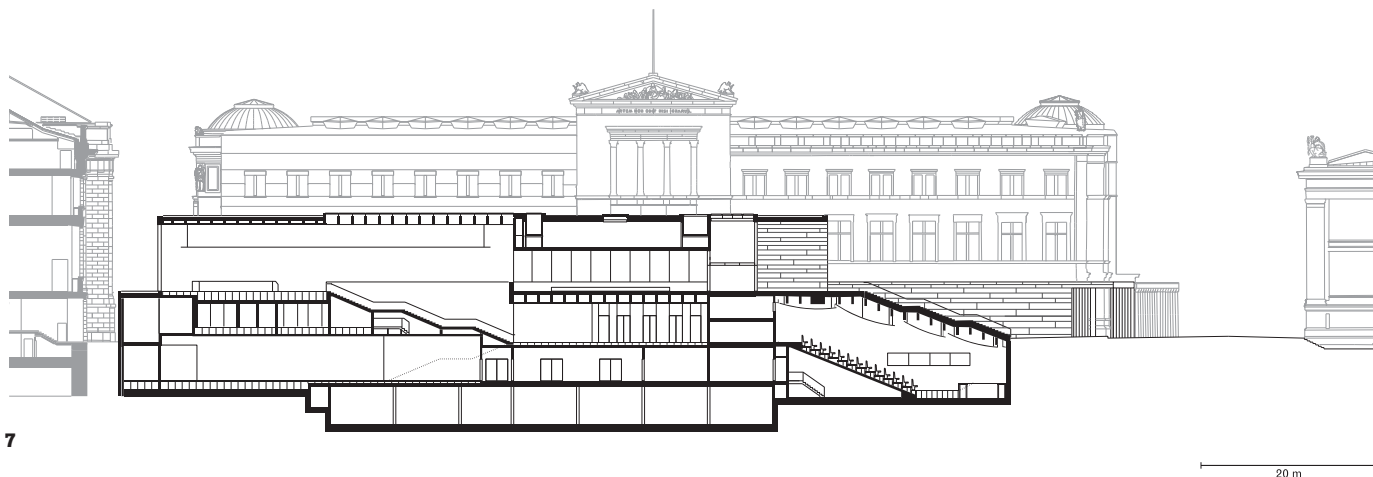
Neues Museumien jälkeen uusi galleriarakennus on ollut Chipperfieldin toimiston vaativimpia töitä. Merkittävänä hanketta vetäneenä arkkitehtina on toimistossa ollut *Alexander Schwarz*.

Hallitsevana materiaalina galleriarakennuksessa on betoni, mitä sen lähes valkoinen ja modernia klassista edustava ulkoinen hahmo

ei kauempaa katsottuna paljasta. Sirot pohjaltaan neliön muotoisten pylväiden rivit liittävät uudisrakennuksen Museosaaren muiden rakennusten tematiikkaan. Silti uusi rakennus ei edusta kertaustyyliä. Pylväsrivistöissä on siroutta ja suoranaista filigraanisuu- ta, kun niitä vertaa ympäröiviin historiallisiin rakennelmiin.

Sisääntuloportaikko vie toki ajatukset antiikkiin, mutta mitään antikisoivaa rakennuksessa ei muuten ole. Vaalean portaikon päässä avautuu käynti Lustgartenin ja Unter den Lindenin suuntaan katsovalle pylväiden ympäröimälle parvekemaiselle tasanteelle sekä kapean pylväskäytävän viereltä kanavan puolelle avautuvalle terassille. Sieltä käsin pääsee suoravartista porrasta pitkin alas lähes veden pinnan tasolle. Hieman kätkeyty hissiyhteys johtaa myös katutasolta pylväsparvekkeelle ja sitä kautta pääsisäänkäynnille. Sanomattakin on selvää, että esteetön kulku on mahdollinen kaikkialla rakennuksen sisällä.

Varsinainen ylimmän kerroksen sisääntuloaula on ilmava, jo käytännön syistä. Kanavan puolella on pitkänomainen, kokonaan lasiseinäinen, avara ja lyhtymäinen ravintola. Antiikin teemoihin rakennuksen liittävät portaikkoa vartioiva kivinen leijona sekä tilavat

portaait alas ja avara kulkuyhteys peremmälle, kohti lippukassoja. Niiden taustana on alle kuuden millimetrin paksuisesta marmorista tehty hennosti läpikuultava seinäpinta.

Juhlavan pääkerroksen kautta pääsee nyt suoraan Pergamon-museoon kun taas kulku Neues Museumiin on alhaalta pohjakerroksesta. Kävijät voivat myös valita, kumpaa pääsisäänkäyntiä käyttävät. Vaate- ja lokerikotiloja on sekä ryhmille että itsenäisesti museoissa vierailijoille. Tulevaisuudessa avataan kokonainen maanalainen "antiikkipromenadi" kaikkiin saaren museoihin.

Kaunis ja varjoisa pylväspiha

Toinen sisäänkäynti galleriarakennukseen on katutasosta Neues Museumin ja uudisrakennuksen välille sijoittuvan pitkänomaisen pylväspihaan kyljestä. Aukiolla on ajateltu myös kesäistä kuumuutta: keskeisenä aiheena on suuri arkkumainen kivipaasi. Sen keskellä on istahdettava alue, mutta suurilla kivipinnoilla virtaa vesi kuin kirkkaita pöytätasoja pitkin. Myös piha-aukioita kiertävän pylväistön kätöksissä on pylväistön varjossa pitkä kiviaineksinen penkki. Uusi rakennus palvelee ennen kaikkea suurempia ryhmiä, koska museoiden omat sisäänkäynnit on säilytetty sellaisinaan.

Katutason sisäänkäynti pyöröovineen johtaa suoraan alakerroksen aulaan sekä auditoriotilaan ja aulan ohessa ylempänä

sijaitseviin vaatesäilytys- ja aputiloihin sekä eleganttiin museokauppaan. Garderobi ja hivelevän tyylikäs museomyymälä on verhoiltu korkealaatuisella pähkinäpuulla, joka niissä tiloissa on hallitseva materiaali. Muistaa täytyy, että Alexander Schwarz oli alun perin viulunrakentaja.

Museokaupasta on suuren ikkunan välityksellä näkymä kanavan puolelle ja siihen osaan Berliiniä, jossa sijaitsee myös Chipperfeldin toimiston suunnittelema Am Kupfergraben -taidegalleriarakennus.

Monenlaista betonia

Eri tavoin käsitelty betoni on läsnä lähes kaikissa sisätiloissa, kuten myös pohjakerroksen uudessa pitkänomaisessa näyttelysalissa sekä museosaaren historiaa esittelevässä korkeassa hallissa. Ulkoarkkitehtuurin betonin vaaleuteen ja eräänlaiseen jalouteen apua antaa betonin kiviaineksina käytetty murskattu marmori sekä paikallisesta hiekkakivestä murskattu hienoinen. Pinnat on hiekkapuhallettu.

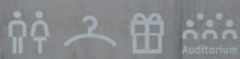
Avajaisia varten suureen näyttelysaliin on koottu James Simonin elämästä ja taiteen keräämisestä kertova vaikuttava näyttely, ja syystä: edes berliiniläiset eivät ole tietäneet, kuka James Simon oli ja mikä merkitys hänellä on ollut. Hänen rahoittamanaan löydettiin myös Museosaaren suuriin vetonauloihin kuuluva Nefertitin rintakuva.

7 Pituusleikkaus

8 Poikkileikkaus

9 Ravintolan vieressä sijaitsevalta terassilta avautuvat näkymät kanavan varrelle. Rakennuksen materiaalisuus yhdistyy museosaaren rikkaaseen materiaalivalikoimaan. Galleriarakennuksen betonisissa julkisivuissa on käytetty marmorirouhetta, kalkkikiveä ja hiekkakiveä. Sileät paikallavaletut puhdasvalupinnat hallitsevat sisätiloja.

10 Galleriarakennuksesta on käynnit Neues Museumiin sekä Pergamon Museumiin.

Sonderausstellung
Special Exhibition

Archäologische Promenade
Geschichte der Museumsinsel
History of the Museumsinsel

NEUES MUSEUM

PERGAMON
MUSEUM

11

Pitkä vaihtuvien näyttelyiden halli on jaetavissa useisiin osastoihin eli se luo puitteet monenlaiselle näyttelyarkkitehtuurille. Halli on kooltaan yli 600 neliömetriä.

Ankara mutta ylellinen

James Simonille omistettua rakennusta voi pitää sisätilojen osalta hieman ankarana. Vaikeutena muuttuu, kun se on täynnä ihmisiä. Rakennuksen on ajateltu palvelevan erityisesti muualta tulevia turistiryhmiä. Toiveena toki on, että berliiniläiset ottavat paikan myös omakseen.

Betonin seurana ovat arvokkuutta luovat painavat pronssiset ovet ja portaikkojen kaikeet sekä hienostuneet luonnonkivilattiat. Tiloista on laajojen lasipintojen välityksellä hallittuja näkymiä ympäristöön. Ravintolassa on juhlavuutta ja terassin kalusteet ja auriongonvarjot ovat viileän elegantteja. Kylistöt ja opasteet ovat myös tarkoin mietittyjä osia kokonaisuudesta.

Tässä rakennuksessa Chipperfieldin toimiston pidättäväinen tyyli tukee sitä tosiasiaa, että museoiden keskiössä ovat kuitenkin ja erityisesti niiden aarteistot kokoelmineen. Avarat ja

arvokkaat, mutta neutraalit sisäänkäyntitilat luovat mahdollisuuden saada todellisia löytämisen ja oivalluksien kokemuksia varsinaisten museoesineiden äärellä ja historiallisten museotilojen kätöksissä.

Tarkoituksena on, että noin 300-paikkaisessa auditoriossa ja sen pähkinäpuisen katon ja akustisista syistä vektettyjen betonisten seinien suojassa järjestetään lukuisia yleisöä vetäviä luento- ja keskustelutilaisuuksia. Ravintolan on tietenkin tarkoitus houkutella kävijöitä myös museoiden aukioloajan ulkopuolella. Terassi näkymineen on aina avoin kaikille; James Simon -galleriasta sekä sen portaikosta ja muista avoimista tiloista toivotaan myös berliiniläisten uutta tapaamispaikkaa.

Kritiikkiä, tietenkin

Galleriarakennuksesta on esitetty myös kritiikkiä, joka kohdistuu pylväsrivistöjen käyttöön ja rakennuksen hintaan. Vaikeista perustamisolosuhteista johtuen budjetti hipoi niinkin suurta summaa kuin 140 miljoonaa.

Taloa eniten kritisoineiden suulla väitetään pylväistöjen olevan sukua *Albert Speerin* arkkitehtuurille tai pyrkivän kilpailemaan *Karl Frie-*

drich Schinkelin ja *Friedrich August Stülerin* arkkitehtuurin kanssa. Muistaa kannattaa, että David Chipperfieldin toimisto on nyt käyttänyt hämmästyttävän ohuita vaaleita pilaririvistöjä rakennuksessa, joka on kokonaan omistettu henkilölle, jonka muiston nimenomaan kansallissosialistit halusivat mitätöidä. Arkkitehtuurin perustelut ovat kontekstissa, eivät Saksan lähihistoriassa. Pilaririvistöt ja pylväskäytävät ovat arkkitehtonisina aiheina tuttuja jo antiikista, joten ilkeämielinen ja mutkia oikova vertaus voidaan jättää omaan arvoonsa.

Kritiikkiä on esitetty myös siitä, etteivät arkkitehti ja tilaaja ole oivaltaneet tehdä museon viereen kanavan varrelle uimapaikkaa. Siihen voi vastata, että kanava on vaarallinen ja että rakennus tasanteineen on museo ja sellaisena arvokasta julkista kaupunkitilaa. Märissä uimahousuissa istuskelu museoravintolan terassilla ei kenties ole asia, jota Berliinissä juuri tähän kaivattaisiin. Kauniita ja alastomia vartaloita voivat kaikki sen sijaan käydä tarkastelemassa museoiden kätöksissä, sekä maalaus- että veistostaiteen välityksellä.

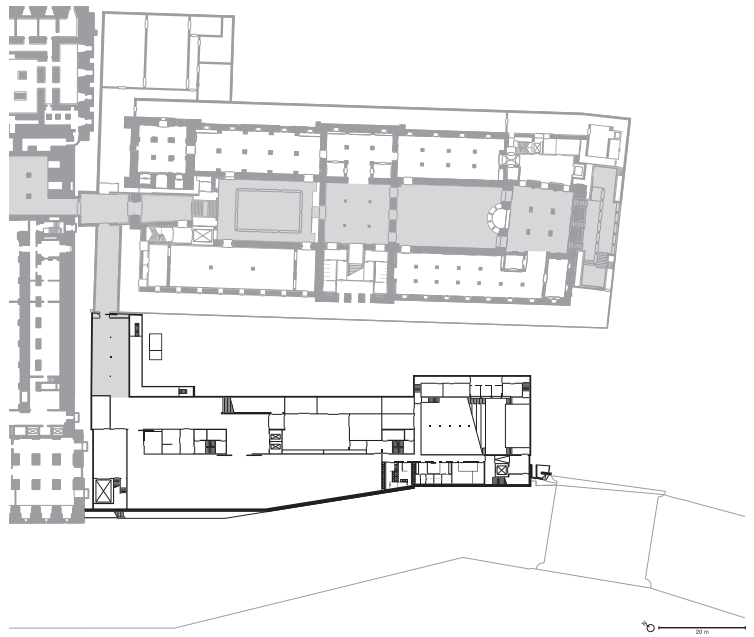
11 Sisätilojen paikallavaletut betonipinnat luovat rauhallisen ja yhtenäisen tunnelman sisätiloihin.

12 Alin kerros.

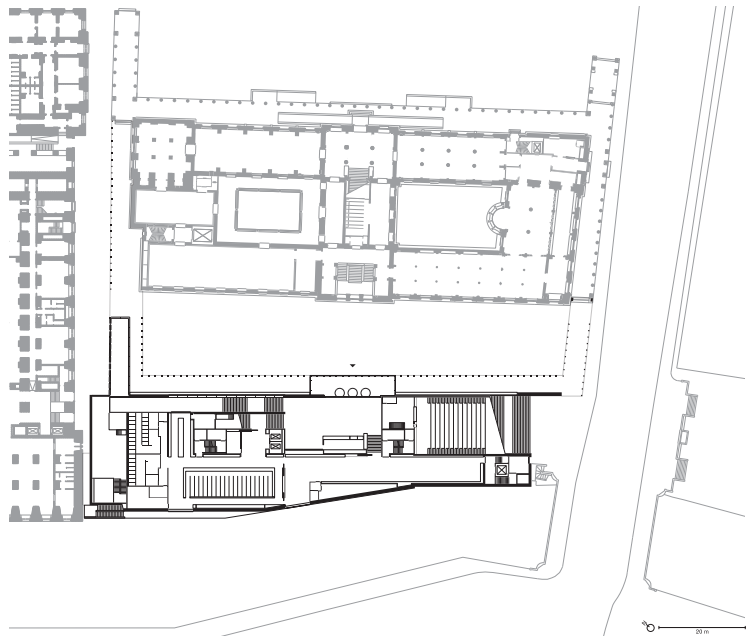
13 Katutason sisäänkäynti, myymälä ja auditorio.

14 Ylin sisääntulokerros, ravintola ja terassi.

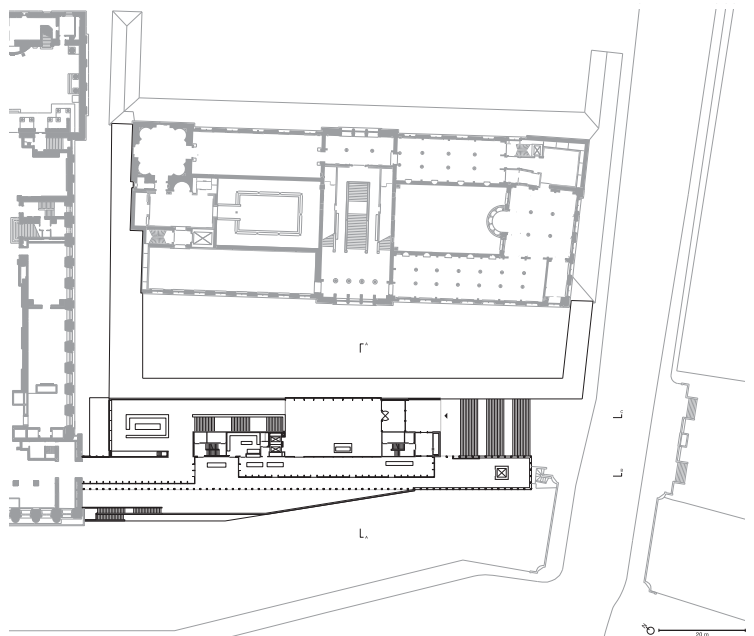
12

13

14

James Simon Galerie

Date: 1999–2018

Gross floor area: 10,900 m²

Client: Stiftung Preußischer Kulturbesitz
represented by Bundesamt für Bauwesen
und Raumordnung

Architect: David Chipperfield Architects
Berlin

Partners: David Chipperfield, Martin
Reichert, Alexander Schwarz (Design lead)

Structural engineer: IGB Ingenieurgruppe
Bauen

Services engineer: INNIUS DÖ, Inros Lackner

Building physics: Müller-BBM

Fire consultant: Arge Brandschutz

Lighting consultant: matí AG

Lighting design: Conceptlicht, Traunreut

Signage design: Polyform

Landscape architect: Levin Monsigny Land-
schaftsarchitekten

15

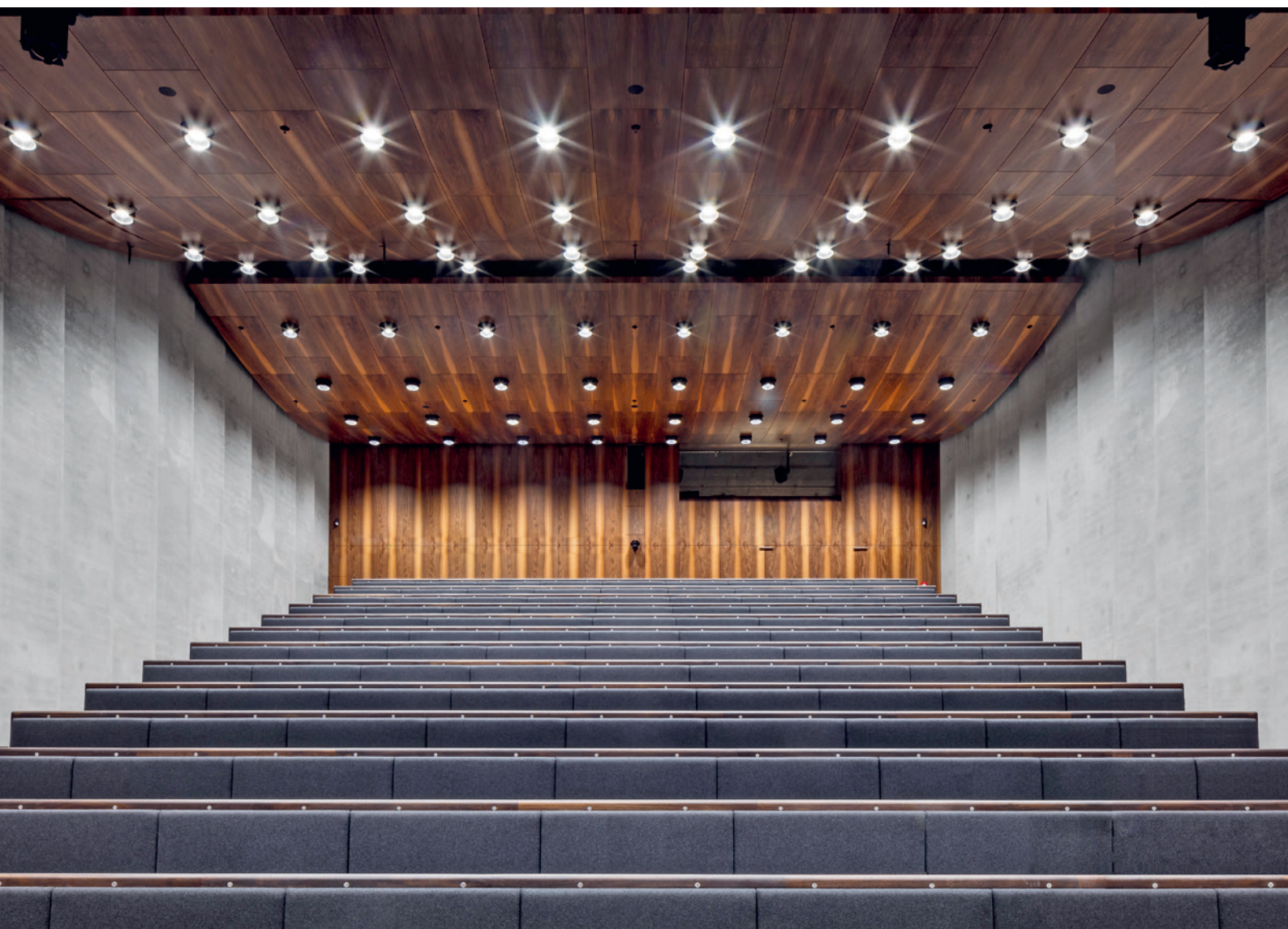
15 Ylempi sisääntulokerros.

16 Leveät portaat yhdistävät kerrokset toisiinsa.

17 Vaalean portaikon päässä avautuu käynti Lustgartenin ja Unter den Lindenin suuntaan katsovalle pylväiden ympäröimälle parvekemaiselle tasanteelle

16

18 Näyttelytila

19 Auditoriossa on pähkinäpuinen katto ja akustisista syistä vekietyt betoniset seinät. Tilassa järjestetään muun muassa erilaisia luento- ja keskustelutilaisuuksia.

20 Neliön muotoisten pylväiden rivit liittyvät luonnonkivilattiaan.

Tarja Nurmi

20

18

18

James-Simon-Galerie in Berlin

As a continuation of Friedrich August Stüler's forum architecture, the James-Simon-Galerie serves as the new entrance building for Museum Island, completing the ensemble between the Kupfergraben canal and Neues Museum. Together with the 'Archaeological Promenade', it forms the backbone of the master plan that was developed in 1999 and adopted as the basis for all further planning on Museum Island. The building is sited on a narrow strip of land where Karl Friedrich Schinkel's 'Neuer Packhof' administration building stood until 1938.

As the new gateway to the Museum Island, the James-Simon-Galerie plays a significant role and is suitable for welcoming large numbers of visitors, housing all the facilities required by the contemporary museum-goer. The James-Simon-Galerie addresses itself to the Lustgarten, the Schlossbrücke (Palace Bridge), and the Kupfergraben canal. It forms a physical connection above ground with the Pergamon Museum and links the museum via the Archaeological Promenade at basement level with the Neues Museum, the Altes Museum and the Bode Museum.

A staggering of the building dimensions ensures that the view from the Schlossbrücke into the depths of the Museum Island and of the west façade of the Neues Museum is preserved. The high stone plinth of the building reinforces the bank of the Kupfergraben canal, above which a tall colonnade rises up, expressing a classical piano nobile. Large parts of this principal level will be accessible to the public outside opening hours, further extending the public realm of the Museum Island. Slender columns become a leitmotif, reminiscent of the famous sketch by Friedrich Wilhelm IV for his 'cultural acropolis'. They continue Stüler's colonnade that originally ended at Neues Museum in a contemporary form, creating a new small colonnaded courtyard between the Neues Museum and the James-Simon-Galerie. Three flights of wide steps, set between the elongated plinth and the lower colonnade, invite visitors into the building. Arriving at the upper level, visitors enter a generous foyer, with info and ticket counters and direct level access to the main exhibition floor of the Pergamon Museum. The foyer also encloses the cafeteria and opens out onto a grand terrace that, along Kupfergraben canal, runs the full length of the

building. A mezzanine floor beneath the main entrance foyer accommodates the museum shop, a large cloakroom, toilet facilities and lockers, while the temporary exhibition spaces and an auditorium are situated in the basement level.

The architectural language of the James-Simon-Galerie adopts existing elements of the Museum Island, primarily from the external architecture, such as built topography, colonnades and outdoor staircases, making reference to Schinkel, Stüler and the other architects involved in the creation of Museum Island. The materiality of the building in reconstituted stone with natural stone aggregate blends in with the rich material palette of the Museum Island with its limestone, sandstone and rendered façades, while smooth in-situ concrete dominates the interior spaces.

The entrance building is named after one of the city's most important patrons, James Simon, who bequeathed his art collections and excavation findings to the Berlin State Museums at the beginning of the twentieth century.